

Molnos Angéla sorozata

„Jövőnkért, a magyar nyelv ügyében” (53)

Megkérdeztem munkatársamtól, mi más nyelvi-fogalmi érdekességet talált még a gyümölcsök birodalmában. Nem sok időnk volt a beszélgetésre, de Júlia ideadta jegyzeteit. Ezekből kitűnik, hogy három gyümölcsre lett még kíváncsi.

Különösképpen érdekelte „pöszméte” szavunk eredete, mivel Magyarországon hallotta először. Szülőföldjén, Erdélyben vagy legalábbis Székelyföldön nem ismerik. Amikor itthon megkérdezték tőle, kér-e pöszméte levest, csak pillogtatott. Fogalma sem volt, mi is lehet a pöszméte. Ahogy belekukkintott a fazékba, azonnal tudta: a kedvelt egreslevesével kínálták meg. A pöszméte bogyói szőrösek. Gyöke a szöszt jelentő „pösz”, ebből lett: pöszmedő, pöszmede, pöszmete. Másik neve az „egres” valószínűleg a latin *agrestis*-ből ered. Ennek jelentése többek között: vad, mezei.

Saját bevallása szerint Júlia hiába törte a fejét a „dió” szón. Sehogysen sikerült addig eljutnia, hogy „díszes”, „kimagasló”, „dívó”. A kemény, csonthéjú gyümölcsöt termő fák közül a diófa az, ami kimagaslik a többi közül. Innen is kapta nevét:

„
dió
”

□ vagyis □

„
dív-ó
”

□

Czuczor-Fogarasi szómagyarázata elővarázsolta a diófához kapcsolódó első élményét, a koppanást, ahogy egy-egy dió leesett a fájáról a kemény sima talajra. Mintha a nagyszótár megőrizte és megidézte volna nyelvünk dallamával együtt a gyermekkorban hallott hangokat.

„Meggy” volt a harmadik gyümölcs, amit munkatársam körüljárt. E szónak a „megy” gyöke rokon a „bogy”, „mogy” gyökökkel. A CzF nagyszótár szerint med-ből a következőképpen lett meggy: med - med-i - med-j – medgy - meggy. A „med” gyök egyenértékű a „ned” gyökkel, nedvvel bővelkedő gyümölcs.

Eddig Júlia jegyzetei.

A pöszméte név azért érdekes, mert a „szösz” gyök több érzékszervvel is érzékelhető tulajdonságot emel ki. Láthatjuk és kezünkkel, nyelvünkkel tapinthatjuk is e gyümölcs

szőrösségét.□

Ahogy halljuk a „dió” szót, az ember inkább a fára gondol, mint annak gyümölcsére. Nyelvünk magát a diófát illeti a „díszes”, „kimagasló”, „dívó” jelzőkkel és nem a gyümölcsöt. Ugyanabból az elvont „di” gyökből erednek: diadal, díj, dívik, divat, divályos, dísz, dics, dicsér, dicső stb. Szinte valamennyi származéka mutatja, eredeti jelentése: kitűnő, jeles, derék, kiváló, másokat fölülmúló, jutalomra méltó. Rendkívüli tulajdonságai megkülönböztetik a többi fától. Alakja méltóságteljes, arányos, magas és terebélyes. Sűrű lombja hűvös árnyékot kínál, és még a szúnyogoktól is megóvjá az alatta pihenőt. Ezek és más kellemetlen rovarok elkerülik a diófát, mert nem szeretik leveleinek kilélegzését. Ezt a növények sem viselik el. Még a fű sem nagyon marad meg a diófa alatt. Ez az egyetlen kegyetlensége a diófának. Különben csak jót mondhatunk róla. Évről-évre bőségesen ontja gyümölcsét, nagylelkűen megajándékozta gazdáját. Nem igényel gondozást. Inkább ő az, aki gondoz és táplál.□

Egy másik gyümölcs nevében is megtaláljuk a „di” gyökelemet. Ez pedig a „dinnye”. Egyértelmű, hogy a név nem a szerény, jelentéktelen földön kúszó növényt jelöli elsősorban, hanem annak általában nagy és látványos gyümölcsét. Ez lehet gömbölyű, sima, mint a görögdinnye (*Cucurbita citrullus*), vagy, mint egyes sárgadinnyék (*Cucumis melo*), érdes, gerezdes, vagy gerezdetlen héjú, fehér, sárga, zöld, veres húsú, leves és édes. Valószínű, hogy a dinnye név a székely „dimos” szóval egy gyökről származott. Ez azt jelenti, hogy finomszép, takaros; továbbá: büszke, rátartó. Gyöke „dim” ama „div” gyökkel rokon, melyből dívik, divat, divályos származtak. Így a „di” gyökelem közös a dinnye és a dió szavakban. Azt sugallja, hogy a maga nemében a diófa és a nagy kerek dinnye is szép és hatalmas. Erőt, életet és termékenységet jelképeznek.

Ami a „meggy” szót illeti, bármennyire is csodálom és szeretem Czuczor és Fogarasi nagyszótárát, itt a szerzők vagy tévedtek, vagy nem mertek kimondani valamit. Nekem a „meggy” szó hallatára elsőnek nemzetünk neve jelenik meg: „magy”-ar. Közös a gyökük: „meggy” és „magy”. A „mag” is ugyanaz a gyök, vagyis e gyümölcs neve hordozza a „mag” jelentését is. Ez pedig az élet titkát őrzi. Végül magának a „gyümölcs” gyűjtőnévnek is ugyanaz a gyöke, csak meg kell fordítani a mássalhangzós keretet: m-gy □ gy-m; „me(g)gy” □ „gyüm”. Mintha őseink nyelve azt sugallaná, hogy a meggy a gyümölcsök gyümölcse, a földi élet, a termékenység jelképe. Hogy a lényegbe vágjak, idézem Magyar Adorján kb negyven évvel ezelőtt megfogalmazódott gondolatait. Egyik tanítványával folytatott levelezése során a következőket írta.□

Magyar vagy Megyer Napisten szent fája a□ „meggy”□ volt. A meggy gyümölcse gömbölyű, egy magja van (magány), virága öt szirmú. Őseinknél az egység és a páratlan számok (nem párosak, mert mindig megmarad: egy) hímségiek voltak, a párosak nőiségiek. A meggy levele zöld, virága fehér, termése piros. Piros-fehér-zöld lobogónk eredete□ (tehát ismert)□ nem„ismeret len”. □ ...

Magor Napisten neje Tündér Ilona szent virága a gyöngyvirág volt. E virág olasz neve ma is□ ”

mughetto

” („meggy” „magy” „mug” ugyanaz a gyök!)

. Ennek virága hatszirmú: páros szám. Virága fehér, gömbölyded, gyöngyszerű, levele zöld, bogyója piros, hatmagú és gömbölyű.

Úgy vagyok Magyar Adorjánnal, hogy minden írását örömmel olvasom. Színtisztán

magyarul ír, világszemlélete szerves egység, értékeinken alapszik. Lángeszű kutatásai, meglátásai elvezetnek a távoli múltba, a magyarság őstörténetébe. Írásaiból árad a Teremtés iránti szeretet és a becsület. Mindig az az érzésem, hogy igazat mond, de ez csak érzés, és nem bizonyíték. Ő maga nem mindig tartja szükségesnek, hogy bizonyítsa állításait, feltárja forrásait, kutatásainak folyamatát. Ugyanakkor amit a nyelvről ír, annak bizonyítéka megvan jórészt magában a magyar nyelvben, úgy hogy „aki nem hiszi, nézzen utána”.

Egy másik levelében az alábbiakat olvashatjuk:

A magyar volt a legrégebbi őstörzs de más-más jellegű tájakon, más-más életmód folytán, ebből származtak a magyar törzsek, mint kún, jász, kazár, székely stb. Magyar őstörzsünk millió évek óta békés földművelő volt, és főképp gyümölcstermelésből élt.

Mag

”

,□

”

meggy

”

,□

”

mogyoró

”

, ...□

”

magyaró

”

,□

”

makk

”

,□

”

mák

”

,□

”

magyal

”

□ (utóbbi gömbölyű bogyfőle), megfordítva:

”

gumó

”

,□

”

gyümölcs

”

,□

”
gömb
”

,□

”
gömbölyű
”

,□

”
gomb
”

,□

”
gombolyag
”

□ **stb. Vallásos alapjelképük a gömb volt. A Nap is, a Föld is: gömb.**
Magyar nevünk ... illetőleg:□ „mag”□ szavunk a magyar őstörzs vallási ... alapszava volt.

”
Mag
”

-er,□

”
moger
”

,
□ „
magyar
”

□ = **férfi, ember. ... Őseinknél az erő, erőny (energia) hímségként, az anyag nőiségként jelent meg. A ... magyar törzs szertartási szócsoportha az□**

m

,□

n
□ és□

g

,□

h

,□

k

,□

gy

□ **mássalhangzókból állott.**□

A tulajdonképeni magyarok hímelvek voltak. ... vallási alapjelképük a□ „gömb”□ volt, a□ „mag

”

. Férfiuralomban, atyajog szerint éltek (patriarchatus). Debrecen környékiektől hallottam□

Magyar mag, meggy és hitregéink

Írta: Administrator

2008. július 30. szerda, 20:27 - Módosítás: 2012. március 03. szombat, 14:30

(írja Magyar Adorján),,
magyar

”

□ **szavunkat egyszerűen**

”

ember

”

□ **értelemmel használni, eltekintve attól, hogy az illető magyar, német, tót avagy más nemzetiségű volt.**

Ősnyelvünkben csak a gömbölyű magvakat nevezték□ „mag” -nak, a hosszúkásokat, mint a gabonafélékét:□

„szem” -n

ek. ... A

”

mag:

”

□ **hímség,**□

”

szem

”

: nőiség. A gömbnek□

”

egy

”

□ **központja,**□

”

magva

”

, van.□

”

Mag

”

,□

”

Magor

”

,□

”

Moger

”

,□

”

Magyar

”

,

”

Megyer

”

☐ a magyarok napistene és regebeli ősapja. Ő a Földet termékenyíti meg. A Nap erőnyt (energiát) sugároz a Földre. Az erőnyt (fény, hő, hang, mozgás) mint testnélkülit, nem anyagit: hímségként fogták föl. Viszont az anyag: test: nőiség. Az anyagban minden megvan, ami az élethez kell, de a Nap általi erőny nélkül nincsen élet. Viszont anyag nélkül az erőny meg nem nyilvánulhat, életet létre nem hozhat. Kettejük gyermeke az Élet. E kettő egymással azonos értékű, de egyik a másik nélkül nem ér semmit.

E magyarázatok után Magyar Adorján kéri levelező társát — egy fiatal asszonyt, aki koránál fogva lánya is lehetett volna —, ne vegye rossz néven, hogy levelében nemi vonatkozásokat is fölhozott. Azzal menti magát, hogy ősvallásunk természetvallás volt. Mivel a földi élet nemi alapon áll, ősvallásunk nem tagadhatta a természeti tényeket. Ugyanakkor a nemi vonatkozásokat mindig csakis gyönyörűen, költőileg megfogalmazva és elfátyolozva fejezte ki, úgy hogy az soha nem volt bántó, sőt ezt nem kellett észrevennie senkinek sem, ha nem akarta.☐

☐☐☐☐☐☐☐ De igen, vegyünk inkább észre! Eljött az ideje, hogy világosan lássuk a különbséget őseink természetes szemérmessége, finomlelkűsége, és a mai világ szándékosan, művileg gerjesztett, elidegenítő, sértő-bántó-romboló szemérmetlensége között. Erről azonban majd egy másik alkalommal írok.